

از معنابخشی تا آگاهی‌رسانی؛ نقش زنان در تقویت جبهه داخلی

12 تیر 1404

در شرایطی که جهان امروز شاهد تقابل گفتمان‌ها و تمدن‌های مختلف است، جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان پرچمدار مقاومت در برابر نظام سلطه، همواره بر حفظ هویت اسلامی-ایرانی خود تأکید داشته است. در این میان، زنان به‌عنوان نیمی از پیکره جامعه، نقشی بی‌بدیل در تداوم این مسیر ایفا می‌کنند.

از ساحت فردی تا عرصه‌های خانوادگی و اجتماعی، زن مسلمان ایرانی با الهام از مکتب اهل‌بیت (ع) می‌تواند هم‌چون نگهبان ارزش‌ها و آرمان‌ها، در طراحی میدان نبرد تمدنی حاضر شود.

در ادامه فهیمه زارع، کارشناس حوزه زن و خانواده با نگاهی تحلیلی به این موضوع، به بررسی ابعاد گوناگون نقش‌آفرینی زن در سه ساحت فردی، خانوادگی و اجتماعی می‌پردازد.

فهیمه زارع، با تأکید بر وضعیت کنونی ایران درگیر در یک جنگ تمدنی، گفت: ما باید بدانیم در این نبرد، چه وظیفه‌ای بر عهده داریم. جمهوری اسلامی هرگز نمی‌پذیرد که در نظم جهانی استکباری هضم شود. نسخه ما برای مواجهه با این جنگ، مقاومت است.

وی افزود: ما امروز در حوزه‌های گوناگون، از هستی‌شناسی گرفته تا تربیت، سیاست، اقتصاد و اجتماع، درگیر یک جنگ تن‌به‌تن با تمدنی هستیم که تمام توان و انرژی خود را صرف تأثیرگذاری و سلطه کرده است.

زارع با اشاره به اهمیت میدان تمدنی، تصریح کرد: تمدنی پیروز خواهد بود که زمین بازی را خود طراحی کند. در این میان، نقش زنان در طراحی این میدان بازی، بسیار حائز اهمیت است. زنان در سه ساحت فردی، خانوادگی و اجتماعی می‌توانند نقش‌آفرینی مؤثری داشته باشند.

نقش فردی زنان؛ مقاومت و معنا دادن به جنگ

وی ادامه داد: در ساحت فردی، مفهوم محوری مقاومت است. برای آن‌که زنی مقاوم تربیت شود که بتواند در زمان جنگ ایده مقاومت را برجسته سازد، باید نگاهی معنایی به جنگ داشته باشد. این نگاه می‌تواند از الهیات فرد در نسبت با جنگ نشأت بگیرد.

این پژوهشگر حوزه زن و خانواده تأکید کرد: جنگ به دلیل ماهیت بحرانی خود، عمیقاً متأثر از معنایی است که به آن داده می‌شود. اگر جنگ صرفاً به عنوان مرگ و نابودی دیده شود، انگیزه‌ای برای پایداری در آن باقی نمی‌ماند. اما اگر فرد معنایی الهی و آرمانی برای جنگ قائل باشد، آن معنا زمین بازی را برای او قابل تحمل و حتی زمینه‌ساز کنش می‌کند.

وی افزود: این معنا محدود به زن یا مرد نیست، بلکه هر فردی باید چنین معناپردازی‌ای را برای خودش شکل دهد. کنشگری نیز از دل همین معنا بیرون می‌آید و مسیر زندگی فرد در زمان جنگ را مشخص می‌کند.

زارع با اشاره به تفاوت دو نوع نگاه به جنگ، خاطرنشان کرد: اگر جنگ را صرفاً با مرگ و نیستی معنا کنیم، مانند آنچه در آثار بسیاری از زنان نویسنده جنگ جهانی اول و دوم مشاهده می‌شود، زن به مثابه قربانی شناخته می‌شود و بدن او ابزاری برای درگیری مردانه تلقی می‌شود. اما نگاه حکومت اسلامی به جنگ، برگرفته از آرمان‌های دیرینه ملت ماست. ما جنگ‌طلب نیستیم، اما جنگ با اسرائیل را دروازه‌ای به سوی آرمان‌ها می‌دانیم. بسیاری از شهدا آرزوی حضور در چنین میدانی را داشتند.

کنشگری برآمده از معنا در قالب دشمن‌شناسی و بصیرت

وی با اشاره به ساحت سوم کنش، گفت: الگوی ما حضرت زهرا و حضرت زینب (سلام‌الله‌علیهما) هستند. آن‌ها به ما آموختند که در مسیر کنشگری، شناخت دشمن و تشخیص حق از باطل ضروری است. زمانی که جنگ در سطح روایت‌هاست، این تشخیص اهمیت بیشتری پیدا می‌کند.

زارع ادامه داد: باید یک هسته سخت معنایی درونی داشته باشیم که در فضای غبارآلود امروز، به یاری ما بیاید. در متون دینی، این امر با عنوان “بصیرت” شناخته می‌شود؛ بصیرتی که مسیر را در میان حجم عظیم اطلاعات و روایت‌های متضاد روشن می‌سازد.

نقش خانوادگی؛ جامعه‌پذیری و انتقال ارزش‌ها

این کارشناس حوزه زن و خانواده، در ادامه به ساحت خانوادگی اشاره کرد و گفت: جامعه‌پذیری یکی از مهم‌ترین نقش‌هایی است که خانواده ایفا می‌کند. مادران، به‌ویژه در شرایط جنگی، نقش برجسته‌ای در تثبیت ارزش‌ها در ذهن و رفتار فرزندان دارند.

وی افزود: در جریان جنگ ۱۲ روزه اخیر، مادران دهه شصتی با فرزندان دهه ۸۰ و ۹۰ خود مواجه شدند. بسیاری از ما تصور می‌کردیم در انتقال آرمان‌ها موفق نبوده‌ایم، اما در این روزها دیدیم که این بچه‌ها چگونه از آرمان‌ها سخن گفتند و رفتارشان، نتیجه سال‌ها تربیت پنهان بود.

زارع تأکید کرد: اگرچه ما همواره از نظام آموزشی و رسانه‌ها انتقاد کرده‌ایم، اما چیزی درون این نسل

شکل گرفته که امروز در میدان ایستاده است. خانواده، اگر بتواند معناهای درست را منتقل کند، هم در مدیریت درون خانواده و هم در سطح اجتماعی ایفای نقش خواهد کرد.

وی با بیان اینکه یکی از مهم‌ترین مفاهیم قابل انتقال در خانواده، امید است، گفت: در این شرایط ما می‌توانیم انسان ایرانی را بازآفرینی کنیم؛ انسانی با هویت، غرور، اعتماد به نفس و شجاعتی که در برابر دشمن می‌ایستد و از هویت خود دفاع می‌کند.

زارع افزود: خیابان، یکی از صحنه‌های بروز این ویژگی‌هاست. حضور پررنگ مردم در نماز جمعه، عید غدیر و تشییع شهدا نشان داد که مفاهیمی مانند امید، آرمان‌خواهی و غرور ملی هنوز زنده‌اند و قابل انتقال هستند. مادران باید از طریق روایت‌گری، قصه و تاریخ‌گویی، این مفاهیم را به فرزندان خود منتقل کنند.

وی تصریح کرد: ما باید به کودکان خود پیام‌آموزیم که ایرانی‌ها همان ملتی هستند که صبح به اسرائیل و شب به آمریکا ضربه زدند. این تاریخ و الگوی اهل‌بیت، در زندگی روزمره ما جاری است و می‌تواند مبنای کنش اجتماعی شود.

آگاهی‌بخشی؛ میدان نقش‌آفرینی اجتماعی زنان

در پایان، فهیمه زارع به ساحت اجتماعی پرداخت و گفت: یکی از وظایف جدی زنان در این عرصه، آگاهی‌بخشی و انتقال پیام است. زنان، چه خانه‌دار و چه تحصیل‌کرده، می‌توانند از خانه‌های خود و از طریق فضای مجازی، نقش مهمی در جبهه فرهنگی و تمدنی ایفا کنند.

وی خاطرنشان کرد: همان‌گونه که حضرت زینب (س) پس از عاشورا پیام‌رسان نهضت بود، زنان امروز نیز می‌توانند راویان مقاومت باشند. شاید نتوانند در میدان پدافند هوایی باشند، اما در میدان روایت، تحلیل و امیدآفرینی، بدون محدودیت می‌توانند مؤثر واقع شوند.

مینا یاری